

Hírek

Átmeneti helyen, változatlan elhivatottsággal

Október tizenhetedikétől az MTA Könyvtárában indul újra a Ráday Könyvtár kölcsönzőszolgálat. Az együttműködés mindkét intézmény törzsolvasói számára előnyös lesz, hiszen egyszerre két állománnyhoz fognak hozzáférni egy beiratkozás áráért.

Új helyszíneken, más intézmények által befogadva folytatja működését a budapesti Ráday Gyűjtemény több egysége is, amíg a Ráday utca 28. bontási, felújítási és átépítési munkálatai zajlanak. A gyűjteményhez tartozó Ráday Könyvtár október 17-től a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjában (MTA KIK) nyit ki újra, a Ráday Levéltár és a Kézirattár pedig szeptember 25-től, szerdánként a Budapest Főváros Levéltárában (BFL) ismét kutatható. Minderről Berecz Ágnessel, a Ráday Gyűjtemény gyűjteményigazgatójával és Monok Istvánnal, az MTA KIK főigazgatójával beszélgettünk.

Szabad kapacitás

„Amikor hírért vettem, hogy a Ráday utcai kollégiumi tüzeset és a vízzel oltás miatt milyen károk érték a Ráday Gyűjtemény állományát, tudtam, hogy rendkívüli idők köszöntenek be a gyűjtemény munkatársainak az életébe. Mégis meglepő volt számomra, hogy a teljes állományt ki kellett onnan költöztetni, mert váratlanul ért annak a híre, hogy a

teljes épületszárnyat le kell bontani” – idézte fel a történeteket Monok István, aki korábban maga is többször aludt a kollégiumban. „Berecz Ágnessel régóta jó viszonyt ápolunk, több szakmai fórumon is dolgoztunk már együtt, és korábban sokat beszélgettünk az egyházi gyűjtemények problémáiról. Amikor felmerült részükről az átmeneti könyvraktár igénye, jeleztem neki, hogy nekünk lesz erre szabad kapacitásunk Törökbálinton.”

„A törökbálinti depó egy nagyvállalaté, amely rengeteg cégnek ad ki raktárt. Amikor épült, akkor több fővárosi könyvtár is vásárolt ott magának helyet, de a többségük eladta már a tulajdoni vagy bérleti jogokat. Az MTA azonban folyamatosan karbantartotta a magáét, így eleve elég jó állapotban volt. Arra is számítván, hogy az akadémiai intézetek könyvtárai egyre kevésbé férnek el, mára egy modern és korszerű raktárat építettünk ki Törökbálinton. Ennek olyan tűzbiztos pánccsarnoka is van, amelyben adott esetben muzeális, védett állomány is elhelyezhető. Sőt, mivel drága dolog behozatni a város széléről a dokumentumokat, ezért kialakítottunk ott egy digitalizáló műhelyt is. Ha valaki kikér egy cikket, a kinti könyvtárosunk beszkenne, és pdf-ben küldi el. Így nem kell gépkocsit fizetni a szállításért.”

A főigazgató szerint elsősorban két tényezőnek köszönhető, hogy éppen felszabadult szabad kapacitás az új raktárrészben. „Egyrészt az MTA elveszítette a kutatóintézeteket, és velük együtt az intézeti könyvtárakat is, tehát a továbbiakban nem kell már biztosítanunk az ő állományaiknak az őrzését. Másrészt a könyvtárunknak is helyet adó MTA-székház felújítása késik néhány évet, ami jól jött a Ráday Könyvtárnak, mert ennek is köszönhető, hogy biztosíthatjuk az épületen belüli működésüket. Berecz Ágnes ugyanis jelezte, hogy a raktár mellett olyan helyre is szükségük van, ahol a szolgáltatásuk folyamatossága biztosított. Ezután ajánlottuk fel azt

a lehetőséget, hogy a Ráday Könyvtár az MTA KIK területén üzemeljen az átmeneti időszakban.”

Folyamatos munkában

„Nagyon hálásak vagyunk annak a két intézménynek, amelyek befogadtak minket erre az időre: Budapest Főváros Levéltára részéről Kenyeres István főigazgató

úrnak, az MTA Könyvtárának részéről pedig Monok István főigazgató úrnak” – mondta Berecz Ágnes. „Meg kell említenem még a Szépművészeti Múzeumot is, amely több festményünket befogadta: az Alexandriai Szent Katalin mártíromsága című Cranach-táblaképet, a Betlehemi gyerekgyilkosságot, valamint Mányoki Ádám portréit Ráday Pálról és feleségéről. Minden műkincsünk tehát a megfelelő közgyűjteményi helyre kerül, és biztonságos körülmények között tárolják őket. Még tárgyalunk arról, hogy az Alexandriai Szent Katalin képet ne raktárba helyezték el, hanem ki lehessen állítani.”

„Az átmeneti helyiség keresésekor nagyon fontos szempont volt, hogy a könyvtári állomány hozzáférhető maradjon, és ne csak raktárban tároljuk. Nagyon hálásak vagyunk az MTA KIK-nek, hogy a tárolókapacitás mellett a nyitvatartásunkat is biztosítani tudták az akadémiai székházban. Az sosem jó, ha egy intézmény még korlátozott üzemmódban sem tud működni. A működésünknek ugyanis két fajtája van. Nem csak nyitvatartás alatt dolgozunk, amikor az olvasóink rendelkezésére állunk. Folyamatos állományrevízió, selejtezés, feldolgozás, adatbázis építés zajlik a háttérben. Törökbálinton kaptunk egy irodahelyiséget a raktár mellé, hogy ott is dolgozhassunk. Rengeteg feladatunk van, a folyóiratokat például újra kell rendezni, és el kell dönteni, hogy mit érdemes őriznünk és mit nem.”

A könyvtár kiköltözése a modern kiadványokkal kezdődött, ezért sokáig a Ráday utcában maradt a teljes muzeális állomány. „Utóbbi nem csak a műemlékkönyvtárat jelenti, amelyet minden látogató ismer, hanem azon kívül is hatalmas muzeális állományunk van. Ennek a legveszélyeztetettebb része első lépésben a BFL raktárába került, majd a nyár végén rájöttünk arra, hogy ez hosszú távon nem feltétlenül praktikus, ezért valószínűleg az év végén azt a 450 folyómétert is átszállítjuk Törökbálintra.” Ha ez megtörténik, akkor ezzel odakerül a teljes könyvtári állomány a folyóiratokkal együtt. „A Ráday utcában egyedül a Benda-különgyűjtemény maradt, amelyet majd befóliázunk a munkálatok idejére, és így védve lesz. De ez csupán magánkönyvtár méretű állomány az igazgatói irodában.”

Az állomány mentési, szelektálási és költöztetési munkálatai során számos kötetet le kellett selejtezni. „Régebben tipikus könyvtáros betegség volt, hogy mindenki gyűjtött mindent. De egy idő után az asztalra kell csapni, és el kell dönteni, hogy mit érdemes az adott profilú intézménynek archiválnia, és mit nem. Így arra tudunk fókuszálni, ami a Ráday Gyűjtemény specialitása és hivatása: a református, dunamelléki vonatkozású anyagokra.” A leselejtezett könyvekből a Múzeumok Éjszakáján jótékonsági könyvvásárt rendeztek be a Ráday utca 28. előterében. Az itt kirakott könyveknek nincsen meghatározott ára, mindenki annyit dob be a kirakott perselybe, amennyit gondol, az adományokat pedig a könyvtárra fordítják. A vásár egészen addig lesz nyitva, ameddig a felújítási munkálatok ezt lehetővé teszik.

Az új rendszer

A kitelepített működés alatt a Ráday Könyvtár olvasóinak először az MTA KIK könyvtárába kell beiratkozniuk, majd ugyanott a Ráday Könyvtár pultjánál dolgozó munkatársak elvégzik a Ráday

Könyvtár részéről szükséges adminisztrációt. Ez utóbbi díjmentes. „A KIK-regisztráción felül a korábban hozzánk már beiratkozottaktól nagy valószínűség szerint csak azt kérjük majd a kollégáink, hogy nézzék meg, változtak-e bármiben a régebben megadott adatok” – mondta Berecz Ágnes. „A beiratkozott olvasóinknak küldünk majd külön értesítést is, túl azon, hogy minden felületen kommunikáljuk az új rendszert.”

„A mi beiratkozási díjaink nem drasztikus mértékűek, egy gyorséttermi szendvics árértékű egy évig lehet járni a könyvtárba. Mostantól azonban egy árértékű két könyvtár állományához is hozzá lehet majd férni” – magyarázta Monok István. „A hozzánk beiratkozott olvasók hozzáférnek az általunk digitálisan megvásárolt cikkekhez, és ez nagy segítség a Ráday Könyvtár olvasóinak is. Mivel igen tág a profilunk, rengeteg olyan történelmi és művelődéstörténeti anyagunk is van, amely a reformációhoz vagy a protestantizmushoz kötődik. Így előfordulhat, hogy az olvasó kikér egy máshol meg nem található, egyedi forrást a Ráday Könyvtár állományából, majd a mi állományunkból egy bővebb szakirodalmat is kaphat mellé, akár a saját gépére is letölthetően.”

„A mi olvasóinknak kissé szokatlan lesz, hogy míg a Ráday utcában sokszor tíz perc alatt megkapták

a kikért könyvet, most a kikérés idejétől függően egy-két nap is lehet, míg megérkezik a raktárból a kötet” – beszélt a rendszer kellemetlen oldaláról is Berecz Ágnes. „Dolgozunk azon, hogy ne kelljen senkinek se feleslegesen a raktárba szaladgálnia, ezért be szeretnénk vezetni, hogy a kikérés beérkeztesse e-mailen is a munkatársakhoz. Sajnos a digitális katalógusunk jelenleg az állománykörülbelül a hetven százalékát tartalmazza, így azért sok esetben a cédulás katalógusunkat is érdemes megnézni.”

Felelősségteljes döntések

„Minden olyan katasztrófa, amely a közgyűjteményeket sújtja, ráébreszt minket arra, hogy milyen sérülékenyek vagyunk. Bár a legtöbb intézmény valamennyire felkészült a vészhelyzetekre, lehetünk akár milyen elővigyázatosak, amikor bekövetkezik a baj, nem biztos, hogy azonnal higgadtan és szakszerűen tudunk lépni” – véli Monok István. „Nagy felelősség egy ilyen helyzetben a stratégiai döntés. Egy püspöknek, egy vezető állami tisztségviselőnek vagy egy intézmény főigazgatójának nagy teher nyomja a vállát. De a megelőzés, a mentés végrehajtása, egy rendszer működtetése az extrém körülmények ellenére és a hosszú távra tervezés inkább az alkalmazott szakemberek felelőssége.”

„Szükség lenne olyan pénzügyi alapokra, amelyek restaurációs, kármegelőzési, digitalizációs folyamatokat finanszíroznak. Mert ha nem, akkor egy idő után nem lehet majd kinyitni a 19. századi könyveket, mert olyan állapotban lesznek. A papírok savtalanításához pénz kell” – figyelmeztetett a főigazgató. „A vizes könyveket azonnal mélyfagyasztani kell, hogy meg lehessen menteni őket. Mi is kötöttünk szerződést mirelitcéggel, hogy befogadja tragédia esetén a megmentendő állományt. De nincs megoldva a kérdés, hogy hova vigyem azután liofilizálni – ez olyan eljárás, amely gőzmentesen vonja ki a vizet a könyvből, hogy ne ragadjon össze. Erre megoldás lehetne egy központi liofilizáló üzem.”

„Ha komolyan gondoljuk azt, hogy szükségünk lenne egy közös vészhelyzetkezelési protokollra is, azt a gyűjteményeknek alulról építkezve kellene megalkotnia. Először mindenki dolgozza ki a sajátját, és utána végig lehet gondolni, hogy milyen elemekhez kellene adott esetben központi megoldás. Annak ugyanis nem lenne értelme, ha egy, a szakmához nem igazán értő, felülről kinevezett, menedzser szemléletű valaki letenne egy kész forogatókönyvet az intézmények asztalára. Az ilyen túlzott központosítás azért is káros, mert megölheti a kreativitást. Ha pedig motiválatlan lesz a rendszer minden tagja, akkor még a legzséniálisabb koncepciót sem fogják maradéktalanul végrehajtani.”

„Sajnos Magyarországon ritka az olyan gyűjteményállomány, amely száz százalékig fel lenne dolgozva digitális adatbázisba. Ez sok pénzbe kerül, és nincs rá támogatás. Az is igaz, hogy az infrastruktúra nem minden, de az emberek többsége csak ezt látja. Azt nem, hogy a könyvtárosok és más szakemberek munkája mindezt hogyan teszi lehetővé” – mondta Monok István. „Szakmai kérdésekben a hétköznapi emberek sokszor felelősegteljesebb döntéseket hoznak, mint a stratégiai döntéshozók. Az ideális persze az lenne, ha ez a kétfajta gondolkodás párhuzamosan, egymást támogatva működne. Hiszen a stratégiai vezetőknek sem mindegy, milyen színvonalú szolgáltatásokat eredményeznek a döntései.”

A Ráday Könyvtár 2019. október 17-től újraindítja kölcsönzési szolgáltatását a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központjában.

1051 Budapest, Arany János u. 1.

Olvasóinknak első látogatásukkor a MTA KIK könyvtárába kell beiratkozniuk, mert az elkülönített működés nem valósítható meg. (Ez természetesen azt jelenti, hogy a MTA KIK szolgáltatásai, különgyűjteményei is igénybe vehetők és kutathatók.

Bővebb információ, díjak:

https://konyvtar.mta.hu/index.php?name=h_2_1_1) Ezután ugyanott a Ráday Könyvtár pultjánál munkatársaink elvégzik a Ráday Könyvtár részéről szükséges adminisztrációt. A kitélepített működés ideje alatt a Ráday Könyvtár beiratkozási díjat nem számít fel.

Az olvasószolgálat közvetlen elérhetősége:

06 30 155-5993

e-mail: rk.olvasoszolgalat@gmail.com

Nyitvatartásunk (a Ráday Könyvtár pultja): hétfő – péntek 9-17 óra között

Munkaszervezési okokból minden hónap első péntekén zárva leszünk.

Állományunk online katalógusunkban és a MTA KIK könyvtárában felállított cédulakatalógusunkban kereshető. A kölcsönzési kérelmeket a Ráday Könyvtár pultjánál kell leadni (vagy az olvasószolgálat email címén előzetesen beküldeni).

Mivel a könyvek a törökbálinti külső raktárból érkeznek be, 1-2 nap elteltével vehető át a MTA könyvtárában. Folyóírártárunk állománya nem kérhető ki, mert teljes átrendezést végzünk.

A muzeális állományra vonatkozó kutatási kérést (1850 előtti megjelent művek) a gyujtemeny@rgy.hu címre küldjék meg.

Fotók: Berecz Ágnes (Ráday Gyűjtemény); Velican-Patrus Dóra (MTA KIK); Füle Tamás (Parókia portál); Barna Bálint (Parókia portál)

Forrás: <https://parokia.hu/v/atmeneti-helyen-valtoztatlan-elhivatottsaggal/>

Válogatta: Fonyó Istvánné